

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัครโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๖-๑๗/๒๕๕๕

วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

ศาลอาญากรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (บริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) โดยนายศุภย์ ศิริกุลพิพัฒน์ กับพวกรวม ๒ คน) และศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายศุภย์ ศิริกุลพิพัฒน์) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

๑. สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปความได้ ดังนี้

คำร้องที่ ๑ พนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๒) โจทก์ และหม่อมราชวงศ์จตุมงคล โสณกุล โจทก์ร่วมได้ยื่นฟ้องบริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) โดยนายศุภย์ ศิริกุลพิพัฒน์ กับพวกรวม ๒ คน เป็นจำเลยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ในฐานความผิดร่วมกันหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ และมาตรา ๔ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘

ศาลอาญากรุงเทพใต้ได้พิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้วและนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ แต่ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ จำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ ศาลจึงนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาบังคับแก่คดีไม่ได้ ด้วยเหตุผลว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น คดีนี้จำเลยที่ ๑ เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายโดยมีจำเลยที่ ๒ เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์เป็นบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพิมพ์ การโฆษณา ทั้งบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บทบาทของตนในสังคมเปลี่ยนตามภารกิจของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้พัฒนามาจากบทบาทในการเสนอข่าวมาเสนอความคิดเห็นกระทั่งเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจรัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของแผ่นดิน การเสนอข่าวที่จะไม่ให้พาดพิงถึงบุคคลสาธารณะนั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก และการที่ต้องตรวจสอบบุคคลสาธารณะก็เป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๕๑ ที่กำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำข่าวมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการ แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

การที่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์ นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการ สำหรับในกรณีหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ แต่ถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วยนั้น เป็นบทบัญญัติที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ เพราะกรณีที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์แต่ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการด้วย ทำให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะถูกจำกัด เพราะบรรณาธิการจะต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ประพันธ์ ผู้โฆษณาโดยที่บรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์หรือผู้โฆษณาด้วยแต่อย่างใด ทั้งที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ กำหนดให้ผู้ร่วมกระทำผิดเป็นตัวการ แต่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๕๘ ทำให้ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการโดยที่บรรณาธิการมิได้กระทำความผิดด้วย นอกจากนั้นการใช้บังคับพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๕๘ ทำให้ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการซึ่งต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อประชาชน เกิดความหวาดระแวง ขาดความกล้าหาญที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงที่ประชาชนควรได้รับรู้ เพราะผู้ที่ถูกเสนอข่าวอาจอ้างว่าตนเสียหายและใช้สิทธิฟ้องคดีบรรณาธิการและให้ลงโทษบรรณาธิการแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่เอาผิดกับผู้ประพันธ์ก็ได้ จึงขอให้ศาลอาญากรุงเทพใต้

รอกการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

ศาลอาญากรุงเทพใต้ส่งสำเนาให้โจทก์และโจทก์ร่วมเพื่อให้มีโอกาสคัดค้านหากประสงค์จะคัดค้านการส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งโจทก์และโจทก์ร่วมได้คัดค้านการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญโดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ รวมทั้งเหตุว่า จำเลยทั้งสองมีเจตนาประวิงคดี เพราะบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ มิได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวต้องการควบคุมสื่อให้เสนอข่าวด้วยความจริง ยุติธรรม การเสนอข่าวใด ๆ ที่เป็นความเท็จโดยมีเจตนาใส่ร้ายป้ายสีให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย ผู้เสนอข่าวย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ นอกจากนี้มีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๓๒๖ และมาตรา ๓๒๘ ซึ่งจำเลยก็มีได้อ้างว่าบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ

พนักงานอัยการโจทก์คัดค้านว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ เพราะเป็นการกำหนดความผิดซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ และมาตรา ๘๓ ซึ่งวางหลักว่า บุคคลจักต้องได้รับโทษทางอาญาเมื่อกระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยกฎหมายอาจกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นตัวการอย่างเท่าเทียมกันหรือยกเว้นโทษหรือกำหนดโทษน้อยกว่าหรือมากกว่า โดยอาศัยฐานะอาชีพ อายุ ความสัมพันธ์ของผู้กระทำกับผู้เสียหาย การบรรเทาผลร้ายหรือกำหนดเงื่อนไขอย่างไรในการเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้นั้นขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ และกรณีนี้ก็มิใช่ว่าบรรณาธิการไม่มีความผิดแล้วกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดแต่เป็นเรื่องการเอาโทษผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นตัวการ โดยมีเงื่อนไขให้ลงโทษผู้ประพันธ์ก่อนหากไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์จึงค่อยเอาโทษแก่ผู้พิมพ์หรือบรรณาธิการแล้วแต่กรณี เนื่องจากมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ บัญญัติไว้ว่า

“บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ แก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ และ “ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์ ดังนั้น บรรณาธิการและผู้พิมพ์ จึงต้องรับผิดชอบในหน้าที่และการกระทำของตนในการที่จะไม่ให้พิมพ์หรือมีข้อความลงในหนังสือพิมพ์ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นในลักษณะเกินเลยต่อสิ่งต่างๆ คือ ความสุจริต ความชอบธรรม การตีชมด้วยความเป็นธรรมหรือตามครรลองคลองธรรม หรือการแจ้งข่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๗ มาตรา ๓๒๘ มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ อันเป็นบทบัญญัติที่เป็นข้อจำกัดในการใช้เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข่าวสารของบุคคล ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา และหากบรรณาธิการหรือผู้พิมพ์ เป็นผู้ประพันธ์เสียเองก็ไม่พ้นการต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นตัวการ แห่งการกระทำผิดนั้น

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ก่อนวันนัดฟังคำพิพากษา นายจำเลย ทั้งสองยื่นคำร้องต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ และขอให้ส่งคำโต้แย้งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งศาลได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่า ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่ จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและให้ส่งความเห็นเช่นนั้น ตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยเป็นคำร้องที่ ๑๔/๒๕๔๘

คำร้องที่ ๒ นายชวน หลีกภัย เป็นโจทก์ในคดีอาญาฟ้องนายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ เป็นจำเลยที่ ๑ และนายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็น จำเลยที่ ๒ ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในข้อหาหรือความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยก่อนได้สวนมูลฟ้องศาลได้อนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องสำหรับจำเลยที่ ๒ ศาลอาญากรุงเทพใต้ พิพากษาว่า จำเลยที่ ๑ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ประกอบพระราชบัญญัติ การพิมพ์ ๗ มาตรา ๔๘ ลงโทษจำคุก ๔ เดือน ให้จำเลยที่ ๑ โฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์รายวัน รวม ๕ ฉบับ เป็นเวลาติดต่อกัน ๓ วัน โดยให้จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นให้ลงโทษปรับ จำเลยที่ ๑ เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท อีกสถานหนึ่ง โทษจำคุกของจำเลยที่ ๑ ให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี

นายชวัน หลีกภัย ได้ยื่นฎีกา ขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ ให้หนักขึ้น

นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ยื่นฎีกา คัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ และยื่นคำร้องลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ต่อศาลฎีกาขอให้รอการพิจารณาและส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

นายชวัน หลีกภัย ยื่นคำแก้ฎีกาและคัดค้านคำฎีกา และคำร้องของจำเลยที่ ๑ ที่ขอให้ศาลฎีกาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลฎีกาพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่จะใช้บังคับแก่คดีนี้ เมื่อนายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ (จำเลยที่ ๑) โต้แย้งว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ โดยที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้อง บทบัญญัติมาก่อน จึงให้รอการพิจารณาและส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องนี้ไว้พิจารณาเป็นคำร้องที่ ๓๐/๒๕๕๕

๒. การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ

เนื่องจากคำร้องทั้งสองฉบับ คือ คำร้องที่ ๑๔/๒๕๕๕ และคำร้องที่ ๓๐/๒๕๕๕ มีประเด็นในการพิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญจึงได้มีคำสั่งให้รวมเรื่องทั้งสองเข้าด้วยกัน เพื่อพิจารณาวินิจฉัยไปพร้อมกัน เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ โดยมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔ คน คือ นายพันธ์ จันทรปาน นายจุมพล ณ สงขลา นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ และนายศักดิ์ เตชชาชาญ ได้ถอนตัวจากการพิจารณาคดีตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๐

หลังจากนั้นศาลรัฐธรรมนูญได้รับฟังคำชี้แจงของพยานฝ่ายผู้ร้อง จำนวน ๔ คน คือ นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ ผู้ร้อง นายเดชอุดม ไกรฤทธิ์ นายบุญเลิศ กษายุทธเดช (ช่างใหญ่) และ

ผศ. ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ และรับฟังคำชี้แจงแสดงเหตุผลจากผู้แทนผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ จำนวน ๒ คน คือ พลตำรวจตรี อรรถชัย เกิดมงคล และพันตำรวจโท สุทธิพงษ์ แจ็งอริวงษ์ พร้อมรับเอกสารประกอบจากทั้งสองฝ่ายเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยและคำวินิจฉัย

พิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องตลอดจนคำชี้แจงของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วเป็นเรื่องที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ ที่กำหนดให้ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบร่วมกันในฐานะตัวการเมื่อมีการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์ด้วย จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยคือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๖ บัญญัติว่า

“รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า

“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน”

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิ

ในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนสิทธิเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปจำหน่ายที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้”

มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า

“พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบอาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง”

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๘๓ บัญญัติว่า

“ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำ ความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

มาตรา ๑๒๖ บัญญัติว่า

“ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๒๗ บัญญัติว่า

“ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียงหรือการกระจายภาพ หรือโดยการกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔

มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้

...

“ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

...

“บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์

...

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า

“เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์ นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการ

ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ และถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตัวการด้วย”

พิจารณาแล้ว ประเทศไทยก็เป็นเช่นเดียวกับนานาประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นนิติรัฐ คือ เป็นรัฐที่ยอมตนอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย (Rule of Law) ซึ่งรัฐเป็นผู้ตราขึ้นเอง และในประการที่สำคัญในกฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐที่เป็นนิติรัฐจะต้องมีบทบัญญัติรับรองเสรีภาพ

ของประชาชน เช่น เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ประเทศไทยจึงต้องมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

อย่างไรก็ตามเสรีภาพต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถถูกจำกัดได้บางประการ แต่การที่รัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ ก็ต้องด้วยความยินยอมของประชาชนให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพเองตามกลไกแห่งนิติบัญญัติของประเทศนั้น ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ก็ได้ กำหนดว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำโดยการออกกฎหมายเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมในด้านต่าง ๆ เช่น เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน กระทำเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิมิได้ และกฎหมายที่จำกัดสิทธิต้องใช้ในการทั่วไป ไม่ใช่กับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ (ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ฝ่ายผู้ร้องอ้างว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสองมีบทบัญญัติขัดหรือแย้ง) บทบัญญัติดังกล่าวก็มีลักษณะเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เพียงแต่กำหนดรายละเอียดเฉพาะในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน กล่าวคือ มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองและคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพในการพูด การเขียน และการพิมพ์และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ๆ อันเป็นการสอดคล้องกับกฎหมายระดับมาตรฐานสากลทั้งในกฎหมายภายในของนานาประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นสื่อมวลชนต่าง ๆ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ต้องมีบทบาทและมีสิทธิเสรีภาพในการเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ และเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ โดยต้องไม่มีการคุกคามและแทรกแซงจากรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพราะสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นสิทธิเสรีภาพที่จำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษยชนในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์

อย่างไรก็ตาม สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนต่าง ๆ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าว และตรวจสอบอำนาจรัฐโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐหรือหน่วยงานของรัฐนั้นมิใช่ที่จะเป็นสิทธิโดยสมบูรณ์ที่ไม่มีบุคคลใดสามารถตรวจสอบหรือโต้แย้งได้เช่นเดียวกับสิทธิและเสรีภาพอื่น ๆ

โดยทั่วไป เนื่องจากหากบุคคลต่าง ๆ มีสิทธิและเสรีภาพมากเกินไปก็อาจมีการใช้สิทธิและเสรีภาพในทางที่ไม่ชอบธรรมและก่อความเสียหายให้แก่บุคคลใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกชนหรือสาธารณชนได้ ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพจึงอาจถูกจำกัดหรือตรวจสอบได้ เนื่องจากเสรีภาพมิใช่ความเป็นอิสระที่บุคคลจะกระทำการอย่างใด ๆ ตามที่ตนต้องการโดยไม่คำนึงว่าจะมีผลกระทบต่อบุคคลอื่นอย่างไม่เป็นธรรม แม้จะเป็นการกระทำด้วยความสุจริตใจและไม่ประสงค์จะก่อความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นก็ตาม เพราะบุคคลอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการมองปัญหาหรือเรื่องใด ๆ ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพจึงจำเป็นต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดไว้ เช่น ต้องไม่ทำให้สิทธิของบุคคลอื่นซึ่งกฎหมายคุ้มครอง (เช่น สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว) ได้รับความเสียหาย

ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ จึงบัญญัติรับรองเสรีภาพและจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งสื่อสารมวลชน และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวไว้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๕ บัญญัติรับรองเสรีภาพของบุคคลต่าง ๆ ในการพูด การเขียน การพิมพ์และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ๆ ไว้ว่า สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะไม่ถูกจำกัดและต้องให้บุคคลเหล่านั้นสามารถแสดงออกได้ อย่างไรก็ตามอาจมีการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้ โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการต่าง ๆ เช่น การรักษาความมั่นคงของรัฐ คุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง และความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ส่วนรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๔๑ บัญญัติรับรองเสรีภาพของพนักงานหรือลูกจ้างเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์และสื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของหน่วยงานของรัฐทั้งหลายหรือเจ้าของกิจการ แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ และข้าราชการ พนักงานของรัฐ หรือลูกจ้างของรัฐที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐที่ประกอบกิจการดังกล่าวก็มีเสรีภาพเช่นเดียวกับลูกจ้างของเอกชน

สำหรับพระราชบัญญัติการพิมพ์ ๑ มาตรา ๔๘ ซึ่งผู้ร้องโต้แย้งว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ นั้น เป็นกฎหมายพิเศษที่บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดความผิดของผู้ประพันธ์หรือบรรณาธิการในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ที่เป็นการหมิ่นประมาทใส่ความผู้อื่น อันทำให้ผู้อื่นนั้นได้รับความเสียหายแก่ชื่อเสียง โดยเฉพาะในบทบัญญัติวรรคสอง ซึ่งเป็นกรณี

ที่เกี่ยวข้องกับการโต้แย้งของผู้ร้อง เนื่องจากผู้ร้องเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และผู้พิมพ์ ซึ่งระบุว่า ผู้ประพันธ์หรือบรรณาธิการต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการ และในกรณีของหนังสือพิมพ์ ถ้าไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์ให้เป็นตัวการด้วยซึ่งในบทบัญญัติดังกล่าวนี้มีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การกำหนดความผิดของบุคคลดังกล่าวสามารถทำได้ตามข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง คือ การออกกฎหมายดังกล่าวเป็นกรณีเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน หรือไม่

พิเคราะห์แล้ว บทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ดังกล่าว ซึ่งต้องพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติอื่น ๆ ของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ เช่น มาตรา ๔ ซึ่งกำหนดให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์ แสดงให้เห็นว่า บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ต้องควบคุมการเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นของบทความต่าง ๆ ด้วยว่าต้องไม่เป็นการหมิ่นประมาทใส่ร้ายผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นเสียหายก่อนที่จะพิมพ์หรือเผยแพร่ข่าวตลอดจนข้อเขียนต่าง ๆ ออกไปสู่สาธารณชน และผู้พิมพ์หมายถึง บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์ ผู้พิมพ์จึงเป็นผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดพิมพ์บทประพันธ์หรือสิ่งอื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์เช่นเดียวกับบรรณาธิการหนังสือพิมพ์แม้จะมีความแตกต่างกันไปบ้างตามลักษณะของหน้าที่ แต่ก็ต้องรับผิดชอบในการดูแลการพิมพ์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มิให้มีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาทหรือล่วงสิทธิของบุคคลอื่น

การกำหนดให้บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นตัวการหากมีการหมิ่นประมาท โดยรับผิดชอบร่วมกับผู้ประพันธ์หรือในกรณีที่ผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือหาตัวผู้ประพันธ์ไม่ได้ก็ให้ ผู้พิมพ์รับผิดชอบด้วย แม้บุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว มิได้มีเจตนาร่วมกับผู้ประพันธ์ที่จะกระทำการหมิ่นประมาทหรือละเมิดสิทธิของผู้ต้องเสียหายก็ตามนั้น ก็เพื่อให้บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบต่อการที่มีการใส่ร้ายผู้อื่นอันทำให้ผู้นั้นได้รับความเสียหาย เพราะสื่อหนังสือพิมพ์นั้นอาจก่อความเสียหายได้มากเป็นวงกว้าง เช่น อาจมีผลทำให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้ข้อความเหล่านั้นทั่วประเทศ และก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงเพราะน่าจะมีผู้เชื่อถือเป็นความจริงได้เป็นจำนวนมาก บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นบทบัญญัติที่มีเหตุผล เพราะเป็นการกำหนดความผิด

ของบุคคลที่กระทำการที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้แม้หากจะมีผู้เห็นว่า การกำหนดความผิดดังกล่าวเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการหรือผู้พิมพ์ แล้วแต่กรณี แต่ก็เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาทหรือใส่ความจากหนังสือพิมพ์ เนื่องจากมิให้เป็นช่องทางในการใส่ความผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายโดยไม่เป็นธรรม จึงเป็นการจำกัดเสรีภาพเท่าที่จำเป็น โดยกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาหรือคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลและเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

นอกจากนั้น หลักการดังกล่าวที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๖ วรรคสองนี้ ยังเป็นการสอดคล้องกับหลักทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหลักการว่า สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันองค์กรต่าง ๆ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗) และจะมีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๖ วรรคสอง เพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ คือ เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลในเกียรติยศชื่อเสียงที่รับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕) คือ สิทธิและเสรีภาพในการเสนอข่าว เนื่องจากสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการเสนอข่าวที่เป็นความจริง ไม่เสนอข่าวเท็จและทำให้ผู้อื่นต้องเสียหายต่อสิทธิต่าง ๆ เช่น เสียดีเกียรติยศ ชื่อเสียงต่าง ๆ

ดังนั้น เมื่อพิเคราะห์บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๖ วรรคสอง ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ แล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติเหล่านี้ ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่บุคคลต่าง ๆ และบุคคลที่เกี่ยวข้องในทางสื่อสารมวลชนไปพร้อมกัน โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว ว่าต้องไม่มีบุคคลใดล่วงสิทธิดังกล่าว จะมีการกล่าวใส่ร้ายหรือกล่าวหาที่กระทบถึงสิทธิของบุคคลดังกล่าวมิได้ เว้นแต่เป็นประโยชน์สาธารณะ แต่ก็คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และเสรีภาพในการเสนอข่าวของสื่อมวลชนว่าจะมีการจำกัดมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิ

ของบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นส่วนตัว หรือความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ ในขณะที่พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง บัญญัติเรื่องความผิดของหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการให้รับผิดชอบร่วมกันในฐานะตัวการเมื่อมีการกระทำละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่น และให้ผู้พิมพ์รับผิดชอบหากไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์นั้นก็เห็นได้ว่ามีหลักการที่สอดคล้องกัน เพราะพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง มิได้จำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์แต่อย่างใด หนังสือพิมพ์ยังคงมีเสรีภาพอยู่ แต่จะมีความผิดต่อเมื่อล่วงสิทธิของบุคคลอื่นโดยไม่เป็นธรรมซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการในกฎหมายอาญา และในเรื่องนี้เป็นบทบัญญัติเฉพาะซึ่งสามารถกำหนดให้บรรณาธิการ และผู้พิมพ์รับผิดชอบได้ และการกำหนดความผิดดังกล่าวก็ชอบด้วยเหตุผล เพราะบุคคลเหล่านั้นก็มิใช่ไม่รู้เรื่องข้อเขียนที่ตนต้องตรวจสอบหรือจัดพิมพ์เลยเสียทีเดียว บุคคลเหล่านั้นมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อเขียนต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ที่ตนต้องรับผิดชอบ หากตนไม่เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่และมีการกระทำความคิดผิดขึ้น ตนจะอ้างว่าไม่มีส่วนรู้เห็นและไม่ต้องรับผิดชอบมิได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ก็ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ เนื่องจากไม่มีความเกี่ยวข้องกัน เพราะมาตรา ๔๑ เป็นเรื่องการให้เสรีภาพแก่พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการสื่อสารมวลชนต่าง ๆ โดยปราศจากการแทรกแซงของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ หรือเจ้าของกิจการ และข้าราชการหรือพนักงานของรัฐที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนในหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องก็มีเสรีภาพดังกล่าวเช่นกัน ในขณะที่ประเด็นปัญหาที่โต้แย้งเป็นเรื่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวที่มีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาท

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ